Le eno je potrebno

ČASOPIS O ŽIVLJENJU V DOMU
LETNIK 14, JULIJ – AVGUST 2024

Kdo razmišlja o Božji previdnosti? (zgodba za razmislek v poletnem času)

Velika ladja s številnimi turisti na krovu je plula po ustaljeni smeri. Med divjanjem nevihte je neka zaskrbljena potnica stopila h kapitanu, da bi se umirila. Vprašala ga je: »Gospod kapitan, ali smo v veliki nevarnosti?« »Ne delajte si skrbi, gospa. Ne bojte se, v Božjih rokah smo,« jo je pomiril.

»O, moj Bog!« je zavzdihnila vsa zaskrbljena: »A tako hudo je že?«

Vedno smo v Božjih rokah: zjutraj ali zvečer, podnevi ali ponoči, v lepem ali slabem vremenu. Da, Bog nas drži v svojih rokah, tudi takrat, ko pozabimo nanj, ko ne pomislimo nanj ali celo mislimo, da nas je zapustil. Ne bodimo kakor ljudje, ki se obračajo na Boga samo, ko so v nevarnosti, v stiski ali veliki potrebi. Prav gotovo je z nami v teh težkih trenutkih,

seveda pa je z nami tudi, ko nam gre dobro. Čutimo njegovo ljubečo skrb za nas. Zaupno mu izročimo svoje življenje. Na Boga ne smemo gledati kot na zdravnika, h kateremu se zatečemo samo takrat, ko nam je hudo, ampak kot na očeta, s katerim smo povezani vsak dan.

Molitev v poletnem času:

Gospod Bog, iskreno te molimo
in se ti zahvaljujemo za tvojo neizmerno dobroto
in za tvojo nenehno ljubezen, ki jo izkušamo.
Vedno smo odvisni od Tebe.
Od Tebe prihaja vse, kar imamo dobrega, ne pošiljaš nam nič slabega.
Ti si sama dobrota.
Odpusti nam, prosimo, da se tolikokrat ne menimo zate
in te izključujemo iz svojega življenja.
Pomagaj nam, da se bomo zavedali tvoje navzočnosti
ne samo v viharnih urah ampak tudi v mirnih dneh.
Pomnoži nam vero v tvojo ljubečo skrb za nas.

(Vir: B. Rustja, Povejmo z zgodbo, v: Ognjišče 7 (2013), 28–29.)

Amicus Dei

• SVETNIKI – BOŽJI PRIJATELJI

Sv. Mohor in Fortunat

12. julija v katoliški cerkvi godujeta sv. Mohor in Fortunat.
Najbrž večina pozna Mohorjevo družbo, najstarejšo slovensko knjižno založbo, ustanovljeno leta 1851 na pobudo blaženega škofa Antona Martina Slomška.
In zakaj je novi knjižni družbi izbral za varuha prav sv. Mohorja in Fortunata? Sam piše: »Kar sta Čehoslovakom brata Ciril in Metod, to je nam, Slovencem, sveti Mohor. Bil je od samega svetega Petra v našem starodavnem Ogleju za škofa posvečen in iz Ogleja se je prisvetila Slovencem zveličavna luč svete krščanske vere ... Le v krščanstvu cveti in zori prava osrečilna omika; zatorej je prav in spodobno, da se društvo,

ki nosi in širi med Slovenci pravo omiko, po tem apostoli prave omike tudi imenuje Društvo sv. Mohorja ...«

Mučenca sveta Mohor in Fortunat sta bila zavetnika oglejskega patriarhata. Oglej je bil žarišče misijonskega delovanja med Slovenci južno od reke Drave. Sv. Mohor in Fortunat sta bila od leta 1461 do 1961, torej natanko petsto let, prva zavetnika ljubljanske škofije, odtlej pa sta njena drugotna patrona. Na slovenskem ozemlju (južno od Drave) je njima posvečenih sedem župnijskih in petindvajset podružnih cerkva.

Po stari legendi, ki je bila prvič objavljena v spisih langobardskega zgodovinarja Pavla Diakona (umrl je leta 799), naj bi oznanjal blagovest v Ogleju sam sveti Marko, ki naj bi tam napisal svoj evangelij, vodstvo škofije pa izročil Hermagorju (Mohorju), ki naj bi ga nato sam sveti Peter posvetil v škofa. Hermagoras (Mohor) naj bi skupaj z diakonom Fortunatom dal življenje za Kristusa pod cesarjem Neronom okoli leta 67. To izročilo se je po znameniti Zlati legendi razširilo po vseh pokrajinah krščanskega Zahoda. God škofa Mohorja in diakona Fortunata so v oglejski cerkvi obhajali 12. julija, vendar z ugotovitvijo, da je to spominski dan prenosa njunih relikvij.

Tako škof Mohor kot diakon Fortunat sta zabeležena v spominu škofije Sirmium (današnja Sremska Mitrovica): mučeništvo naj bi po teh zapiskih prestala pod cesarjem Dioklecijanom leta 303 ali 304. V času preseljevanja narodov (najbrž med letoma 408 do 409) so v skrbi, da jih zavarujejo pred oskrunitvijo, kosti obeh mučencev prenesli v Oglej. Tako sta Mohor in Fortunat postala oglejska mučenca.

Zgodovina nam pove o teh dveh svetih mučencih, da je bil Mohor nižji klerik škofa v Singidunu, današnjem Beogradu, leta 303 je bežal pred preganjalci v Sirmium, kjer je pred poganskim sodiščem pogumno pričal

za Kristusa, podobno kot diakon Fortunat.
In kako je prišlo do legende o začetkih oglejske škofije? Oglej je bil veliko in slavno mesto, največje za Rimom v Italiji. Med preseljevanjem narodov so ga leta 452 požgali Huni. Kmalu si je opomoglo in prevzelo skrb za krščanska občestva na vzhodu evropske celine. Tu je nastala velika nadškofija (metropolija), ki se je sklicevala na apostolski izvor.
V Sloveniji sta dve cerkvi sv. Mohorja in 16 cerkva Mohorja in Fortunata. Po njima se imenuje več naselij Sv. Mohor, Šmohor ali Mohor.
Besedilo je s spletne strani mesečnika Ognjišče.

Sv. Lovrenc – diakon

10. avgusta praznujemo god sv. Lovrenca.
Bil je eden od sedmih diakonov v času papeža Siksta II. Ker je leta 258 cerkveno premoženje, ki mu je grozila zaplemba, razdelil med siromake, ga je dal cesar Valerijan prebičati, nato pa na žareči rešetki mučiti do smrti (v koledarju 10. avgusta).
Sv. Lovrenc je zavetnik ubogih, gasilcev, steklopihalcev, kuharjev, likalk. Varuje pred opeklinami, bolečinami v hrbtu, vročico. Priporočajo mu verne duše v vicah in ga prosijo za dobro letino. Upodabljajo ga kot diakona s pravokotnim ražnjem, z evangelijsko knjigo in s križem, delečega miloščino, ali z mučeniško palmo.
Utrinke perzeid, ki okoli njegovega goda letijo na naš planet, so ljudje poimenovali svetega Lovrenca solze. Te naj bi pretakalo nebo zaradi strašne smrti mučenca. V Sloveniji je 50 cerkva sv. Lovrenca.

Vir: Svetovni splet Pripravila Marica

ŽARIM ... SVETLIM ...

Otrokom in mladostnikom v upanju, da bi odrasli ravnali z vami rahločutno, da nekoč zažarite.

Ko bom v življenju iskal svoje poti,
ko preizkušal bom moči, talente svoje,
naj tvoj pogled potrdi me,
beseda opogumlja me.

In vedel bom, v čem žarim,
in vedel bom, v čem svetlim
zemljo, svet, ljudi …

Ob neuspehih me ne zasramuj,
ob padcih se ne posmehuj,
nikoli ne reci: »Nič ni s teboj!«

Da v življenju vedel bom,
kje jaz žarim,
da vedel bom, kje lahko svetlim
svet kot svetlo sonce!

Tadeja Gnezda

O SAMOSTANIH ...

Predstavitev najpomembnejših samostanov, ki so delovali ali pa še delujejo na ozemlju današnje Slovenije.

Danes bomo spoznali nov meniški red, red KARTUZIJANOV, ki so imeli na nekdanjem našem ozemlju kar 4 samostane.
Meniški red kartuzijanov izhaja, tako kot cistercijanski, iz že omenjene reforme osnovnega benediktinskega reda.

V začetku 11. st. ga je ustanovil sv. Bruno, eden najbolj izobraženih Evropejcev svojega časa. Red je dobil ime po francoskem kraju (latinsko) Cartusia kot tudi samostani tega reda, ki se imenujejo kartuzije.
Je najstrožji meniški red v rimskokatoliški cerkvi. Do tedaj običajni kolektivni samoti so dodali še strogo samoto posameznika v odmaknjenosti od zunanjega sveta.
Kartuzijani živijo kot »patri« ali kot »bratje – laiki«.
PATRI so duhovniki, ki večino časa preživijo v tišini in samoti svoje celice v molitvi, branju in študiju – saj so knjigo postavili v središče svojega življenja, za prepisovanje kot za ustvarjanje novih del za širjenje znanja in Božje besede.

Patri so oblečeni v belo haljo s kapuco (glej sliko), značilna sta široka pasova ob straneh, ki sta znamenje zaobljub. Celico zapustijo le, da se udeležijo bogoslužja v cerkvi (trikrat na dan), ko hodijo drug mimo drugega s sklonjeno glavo, saj tudi očesni stik ni zaželen. Družijo se samo ob nedeljah in praznikih za kratek čas po maši. Tudi jedo v samoti, hrano dobivajo v celico skozi okence poleg vhoda, ne jedo mesa in tudi post je njihova stalnica. Patri nikoli ne zapustijo samostana, sorodniki jih lahko obiščejo le enkrat na leto. Kartuzijo vodi pater prior.
BRATJE – laiki tudi živijo samotarsko, vendar je njihov življenjski prostor širši zaradi več fizičnega dela, saj delajo v kuhinji, raznih delavnicah, na vrtu, v sadovnjaku ... Živijo precej ločeno od patrov v posebnem delu samostana ali celo v 2 do 3 km oddaljeni stavbi z lastno cerkvijo, kar omogoča patrom kar največji mir in tišino. Tudi na zunaj se ločijo, saj je njihovo oblačilo rjavo in nima pasov. Poleg pretežno fizičnega dela pa so zavezani obiskovati bogoslužje dvakrat na dan.

Omenjena redovna pravila kartuzijanov so nespremenjena že od vsega začetka v 11. st. in so tako edini cerkveni red, ki ni nikoli doživel reformnih sprememb.

KARTUZIJA ŽIČE

Popolnoma odmaknjeni in tesni dolini sv. Janeza Krstnika so kartuzijani vtisnili neizbrisen pečat. Štajerski mejni grof Otokar III. je l. 1160 ustanovil Žički samostan, ki je bil takrat prvi izven romanskega jezikovnega območja. Z dodelitvijo obsežnih posesti mu je bil zagotovljen nadaljnji razvoj, da je bil kmalu eden od največjih in najpomembnejših kartuzij tega reda.
Žički priorji so npr. vodili ustanavljanje novih kartuzij v nemško govorečih deželah, tu se je oblikovala redovna politika in sprejemale so se pomembne odločitve.
Za kartuzijane je značilno, da vere med ljudmi niso širili z govorno besedo pač pa s pisano. Medse so tako sprejemali le ljudi s temeljnim znanjem jezikov in pisarskih veščin, da so se lahko posvečali natančnim prepisom in novim besedilom z vseh področij: od teologije, astronomije, praktičnih ved ... Tako je Žička knjižnica močno izstopala z več kot 2000 rokopisnimi knjigami. Med ohranjenimi besedili je veliko znamenitih del neprecenljive vrednosti – so spomeniki naše intelektualne dediščine v širšem evropskem prostoru.

DANES ... je Kartuzija ŽIČE le senca nekdanjega mogočnega kompleksa, pravzaprav je ruševina, le z ohranjenimi zunanjimi zidovi samostanske cerkve in temelji križnega hodnika. Velik del nekdanjega samostana je še skrit pod zemljo, neravna tla, polna hribčkov, pričajo o tem, da so spodaj ostanki meniških celic, ob ohranjeni pokopališki kapelici pa grobovi

menihov. Obzidje je le delno ohranjeno kot tudi obnovljeni obrambni stolpi.

V e n d a r ... v kartuzijo se počasi vrača novo življenje. Ostaja izjemen spomenik samostanske kulture, ki presega okvirje slovenskega prostora. Njene vrednote so tako simbolne, kot zgodovinske, arhitekturne, arheološke, krajinske ..., zato so Žiče od l. 2016 kulturni spomenik državnega pomena in kot tak obnovljen do te mere, da ima status kulturno – zgodovinske znamenitosti. V obnovljenih stavbah ob nekdanjem obzidju je postavljena razstava o bogati kartuzijanski dediščini, svoje mesto je dobila zeliščna lekarna, v kleti zorijo penine, saj je bilo vinogradništvo pomembna dejavnost samostana, deluje tudi lončarska delavnica.

Zadnji poklon temu spomeniku je nedavno dobila samostanska cerkev, saj je po 400 letih spet pod streho in to prav posebno. Polovica strehe je fiksna, polovica pa premična. Čeprav brez kresanja strokovnih mnenj ni šlo, kot takšna omogoča poletne glasbene večere, ko bodo dviganje oz. spuščanje strehe spremljali zvoki gregorijanskih koralov.

Izven samostanskega obzidja ponovno stoji najstarejša, še delujoča gostilna pri nas, Gastuž iz l. 1446, kjer pripravljajo enake samostanske jedi, kot so jih ponujali nekoč evropskim imenitnikom, ki so obiskovali ta vodilni samostan v srednji Evropi.

Le 1,5 km pred samostanom, t.i. »zgornje« hiše, so v »spodnji« hiši s cerkvico živeli bratje laiki, ki so skrbeli za gospodarstvo in tudi varnost »zgornje« hiše. Danes je ohranjena le cerkvica s čudovitim romanskim portalom.

Obisk Kartuzije Žiče v še vedno nenaseljeni dolini pomeni občutiti zgodovino, mir in naravo, ki zbuja posebno energijo, in kjer še vlada spoštljiva spokojnost – upajmo, da še dolgo.

... se nadaljuje ... Zapisala Lela J. Podgornik

OPAZOVANJE ZVEZD

Ležim na preprogi zeleni
in čutim vesolje.
Nocoj so vse zvezde moje!
V tišini noči vse je skrivnostno,
in zvezdni dež pada …
Za vsak utrinek občutenje sreče
v bližini z nekom, ki ga ljubim goreče …

Tadeja Gnezda

SVETA ANA, ZAVETNICA STARIH STARŠEV

Nastopil je čas počitnic, čas dopustov in tudi 26. julij, dan, ko skupaj godujeta Marijina starša, oče Joahim in mati Ana, zavetnika zakoncev, staršev pa tudi starih staršev. Zaradi svojih velikih kreposti si je sveta Ana zaslužila, da je bila izbrana za Božjo mater. Obenem pa ji je bilo zaupano tudi poslanstvo biti stara mama Jezusu. Kot navaden človek se niti slučajno ne morem primerjati s sveto Ano, a če pomislim na vse prejete milosti, ki so mi bile v življenju dane, dar življenja, blagoslov biti mama ter videti in spoznati otroke svojih otrok, ne morem mimo tega, da se ne bi zahvaljevala zaupanemu poslanstvu. Hvala Bogu in hvala hčerkama, da sta vsakokrat rekli »da« življenju.

Večkrat se sprašujem, koliko kot njihova stara mama sploh pripomorem k vzgoji vnukov. V spomin se mi prikrade podoba moje stare mame in na počitnice v Govejku, kjer me je zjutraj prebudil omamen vonj po pravkar pečenem kruhu in beli kavi. Spomin na njeno ljubezen, toplino, popustljivost pa tudi strogost. Večkrat sem jo zalotila, ko je sama mrmraje, s sklenjenimi rokami, sedela za pečjo. Pozneje mi je povedala,

da moli za vse nas. Zgledi vlečejo, zato danes tudi sama sklenem roke k molitvi in prosim: »Jezus, z ljubeznijo izročam svoje vnuke v tvoje roke, naj se zgodi tvoja volja. Prosim, dopolni to, česar jaz ne znam.«
Prva hčerka je povila sina, ko sem imela 45 let. Leto in pol za tem pa še hčerko. Ker sem bila še zaposlena, sem bila nekako prikrajšana za pravo vlogo stare mame. Se pa dobro spominjam, s kakšno radostjo sta pritekla k nama z možem, ko sva ju vsakodnevno hodila iskat v vrtec. Večinoma sta počakala do prihoda staršev pri drugi babici, le ko je zbolela, sta bila pri naju. Takrat smo imeli skupne urice. Še danes se spomnita ata, kako smo pri blagovnici kupili pečeno piško, ata pa je za zraven spekel še najokusnejši krompir. Nepozaben je bil tudi planinski izlet, ko sta šla z nama na Kofce in nato na Veliki vrh, kjer smo uživali v razgledu in krmili kavke s kruhom in sirom.
Tudi mlajša hčerka, ki si je v tem času pričela spletati gnezdo, je rodila prvega sina, pet let za tem pa še drugega. Pri varstvu pa je imel slednji več sreče, saj sem bila takrat že upokojena. Do vstopa v vrtec in še vse dneve, ko je prihajal na okrevanje po virozah, nama je bil zaupan v varstvo. Ob njem sem dobesedno podoživljala svoje materinstvo, le da sem sedaj za vnučka imela več časa. Kako prijetno mi je bilo, ko je pri naju shodil, se učil prvih besed, postavljal ovčke v jaslice, užival v prvem snegu, prvič barval pirhe, nepozabni so sprehodi k cerkvici na Ledenici in poletno namakanje z bratcem v banjicah.

Sedaj se ne čutim tako odgovorna za vse. Se pa trudim, da nikogar od vnukov ne poveličujem, saj razlike lahko bolijo. Vsi imajo namreč skupni imenovalec, »da so vsi moji«, čeprav je vsak svet zase. Kadar sta zraven tudi hčerki z možema, se skušam držati načela, da so sedaj starši na potezi in da veljajo njihova pravila. Vloga mene kot stare mame naj bi bila kot satelit, ki nevidno usmerja njihove

korake. Ker je včasih vse preveč motenj, da bi sledili, včasih tudi sama ne najdem prave smeri in prosim Svetega Duha za pomoč, za njegov »GPS«. Takrat se obračam na Gospoda za njihovo vero s priprošnjo, da bi spoznali in hodili po poti, ki jim jo je začrtal Bog. Ne prosim, da bi bili obvarovani padca, saj le-ta največkrat predstavlja priložnost za duhovno rast, pač pa, da bi znali vstati, si otresti prah in iti naprej.

Darja Jereb

Objavljeno v Glasu sv. Martina, župnija Žiri; objavljamo z dovoljenjem avtorice.

SPOMINSKE DROBTINICE

Prvi ponedeljkov sprehod z avtobusom

V ponedeljek, 1. julija, smo se s stanovalci Doma Marije in Marte odpeljali z avtobusom na vodeno krožno vožnjo po Logatcu in do roba Planinskega polja. Na naši mini ekskurziji, ki nam jo je omogočila Občina Logatec, smo spoznali:

1. PRIKLJUČEK NA AVTOCESTO

V letih 1970–72 je bila zgrajena prva slovenska – jugoslovanska – štiri pasovna avtocesta Vrhnika – Postojna. Slovensko vlado je takrat vodil Stane Kavčič, ki si je močno prizadeval, da je bila avtocesta zgrajena. Gradili so jo izvajalci, izbrani po jugoslovanskem nacionalnem ključu. Srbski gradbinci so gradili od Vrhnike do Logatca, makedonski od Logatca do Unca in slovenski od Unca do Postojne. Logatec je z izgradnjo 32 km dolge avtoceste dobil priključek na avtocesto. Za dnevne migrante (tudi iz smeri Idrije) je bilo to veliko olajšanje.

2. INDUSTRIJSKA CONA LOGATEC – INDUSTRIJSKA CONA ZA KLI-jem

V Logatcu imamo dve industrijski coni. Obe sta umeščeni na rob logaške kotline in sta začeli nastajati po letu 2000.

Na mestu, kjer je zrasla prva industrijska cona, je nekoč stal steber logaškega gospodarstva KLI Logatec, ustanovljen leta 1953. V najboljših letih gospodarjenja je bilo v KLI-ju zaposlenih okrog 1300 delavcev.

Logatec je rasel in se razvijal na račun »klijevskih plač«. Po osamosvojitvi Slovenije 1991 in izgubi nekdanjega jugoslovanskega trga so se podjetja z velikim številom zaposlenih prepočasi prilagajala na novo, zahtevno zahodnoevropsko tržišče. Število naročil za klijevske izdelke se je zmanjšalo, posledično tudi število zaposlenih in KLI je začel počasi ugašati.
V obeh industrijskih conah je okrog 1450 poslovnih subjektov, v njih je zaposlenih 3000 ljudi; kar je polovica vseh aktivnih delovnih občanov v občini Logatec.

3. MARTINJ HRIB

Razlaga imena Martinj Hrib: legenda pravi, da so na Ciganski ravni, globoko v gozdu, domovali cigani. Ko so se naveličali gozdnega življenja, so se preselili niže v doline. Pet bratov, Ivan, Jakob, Lazar, Grčar in Martin so se vsak s svojimi družinami naselil v svojem kotu: Ivan v Ivanjem selu, Lazar v Lazah, Jakob v Jakovici, Grčar v Grčarevcu in Martin na Martinj Hribu. Ljudsko izročilo pa v zvezi z imenom Martinj Hrib pravi tudi tako: Prva hiša na področju današnjega Martinj Hriba naj bi bila Zalokarjeva. V njej naj bi živel Martin. Tako naj bi ljudje iz Dolenje Vasi govorili: »Gremo k Martinu na hrib«.
Naselje je nastalo ob takratni glavni cesti, ki je potekala iz Raskovca v Dolenjo vas na Martinj Hrib in naprej proti Planini. V preteklosti so tu živeli bajtarji, ki so hodili na dnino k bogatim kmetom na Brod. Ob cesti so zrasle prve hiše, tudi Brangerjeva hiša, ki je tipična notranjska hiša. Hiša je dobila ime po prangerju, sramotilnem stebru, kamor so privezovali hudodelce.

Ob cesti stoji tudi kapelica Pr' Bsc, ki je bila zgrajena s prostovoljnimi prispevki l. 1910, ko je v kraju morila epidemija kolere. Na mestu, kjer stoji kapelica, je bilo 1866 postavljeno kužno znamenje.

4. SONČNI LOG

Nekoč so tu stale kasarne jugoslovanske ljudske armade. Po razpadu Jugoslavije so v kasarnah uredili skladišče gradbenega podjetja Gradnik Logatec. Po propadu Gradnika je zemljišče kupilo podjetje Primorje iz Ajdovščine in v letih 2004–2006 zgradilo stanovanjsko sosesko sedmih blokov s 146 stanovanji.

Ob stanovanjski soseski je nastalo nakupovalno središče Logatca. 2014 je bil odprt trgovski center Hofer, 2020 Špar in leta 2021 Eurospin.

5. BLEKOVA VAS

Prva vas na Logaškem. Pravijo, da je to najlepši predel Logatca, obsijan z jutranjim soncem. Blekovci imajo za svojo last cerkev Sv. Križa na Taboru, čeprav je le-ta precej oddaljena od vasi.

6. SEKIRICA

Dolomitna, travnata vzpetina, visoka 545 m. Na osojni strani vzpetine so logaške skakalnice. Prva smučarska skakalnica je bila zgrajena l. 1930. Smučarijo je v Logatcu prekinila 2. svetovna vojna. Po njej je Zoran Mrak organiziral skupino navdušenih skakalcev in 1950 so začeli na Sekirici graditi 20-metrsko skakalnico. Število smučarskih skakalcev je v kraju naraščalo in 1957 je inženir Stanko Bloudek projektiral 50-metrsko skakalnico, ki so jo logaški skakalci zgradili sami. L. 1961 je bilo na Bloudkovi skakalnici organizirano Prvo svetovno mladinsko tekmovanje.
Od 17. junija 2024 na vrhu Sekirice plapola največja slovenska zastava.

7. LOKEV POD SEKIRICO

Lokev oziroma Logaški ribnik je manjša stoječa voda na levem bregu Logaščice, s katero ima le-ta kratko vodno povezavo. Tu obstaja vsaj 198 let, saj je vrisana že v Franciscejskem katastru iz leta 1826. Po ustnem

izročilu naj bi tu kopali glino ter pozimi sekali led za ledenice. Tu je bilo tudi namakališče lesa za lesno industrijo v Logatcu.

8. VOJAŠKA BOLNICA V HIŠI PETRA GRASSIJA

V času 1. svetovne vojne je bila v hiši urejena vojaška bolnica. V pritličju so bile urejene tri operacijske sobe, v prvem nadstropju pa je bilo 8 bolnišničnih sob. S Soške fronte so po feldbahnu (posebni železnici) do bolnice vozili ranjence. Pred hišo so jih položili v vrste. V hišo so odnašali samo oficirje, navadne vojake pa samo v primeru, če jih je bilo potrebno operirati. Umrle so pokopavali na travniku med Lokvijo in hišo. Pavle Mihevc je v svoji knjigi Pričevanja pred pozabo zapisal:
»Posebno pozornost mi vedno znova vzbuja pripoved o velikem previjališču ranjencev, ki so jih po najrazličnejših poteh pripeljali s Soške fronte. Na Brškem polju pod Sekirico so jih za silo prevezali, oskrbeli in nato po železnici prepeljali v večja bolniška središča v Ljubljano in na Dunaj.«

9. LOGAŠKI GRAD ALI DVOREC?

Vsekakor Logaški dvorec, saj je zgrajen na dostopnem terenu. Dvorec je dvonadstropna stavba s štirimi vogalnimi stolpi. Ima 2 vhoda. Sprva je bil glavni vhod iz grajskega parka, po izgradnji cesarske ceste Dunaj–Trst pa je bil glavni vhod vezan na cesto. Glavni vhod je polkrožno zaključen in ob straneh ima dva pinijeva storža. Grad je imel več lastnikov, zadnja lastnica, vse do 2. svetovne vojne, je bila plemiška družina Windischgratz. V Logaškem dvorcu so bili državni uradi. Tu sta imela do leta 1932 sedež Okrajno glavarstvo in Okrajna sodnija.
Po 2. svetovni vojni je bil dvorec nacionaliziran in v njem so uredili stanovanja. L. 1952 se je v stavbo

vselila Miličniška šola. V Logatcu sta potekala dva sedemmesečna tečaja za bodoče miličnike. V obeh tečajih so izšolali 150 miličnikov. 1953. leta se je šola izselila v Tacen. Takoj po izselitvi Miličniške šole se je iz Bele Krajine preselilo Deško prevzgajališče, ki je v stavbi ostalo vse do leta 1989. Po izselitvi Vzgojnega zavoda je začel dvorec propadati, v grajskem parku pa je nastalo javno smetišče.
Leta 2002 je dvorec z zemljiščem kupil Logatčan Marko Smole. Preden so se lotili obnove, so morali iz grajskega parka odpeljati 80 tovornjakov smeti. Velik zalogaj pri obnovi stavbe je bilo utrjevanje temeljev stavbe. Dvorec je bil zgrajen na skali, brez temeljev. Za utrditev temeljev so porabili 100 ton cementa. Obnova je trajala 14 let. Pri obnovi so uporabljali material iz lokalnega okolja. Danes je v stavbi 21 stanovanj.

10. CERKOVSKA VAS

Staro naselitveno jedro Gor. Logatca je nastalo ob romarski cerkvi Roženvenske matere Božje. V mežnariji je 1815 dobila prostore prva logaška šola. V bližini cerkve se nahaja sotočje Črnega potoka in Reke, tu se rodi Logaščica, ki v trikilometrski strugi vijuga po dnu Logaške kotline in ponikne v ponoru Jačka.

11. KALCE

So obcestno naselje, ki ležijo na robu Logaške kotline ob križišču cest proti Ajdovščini, Idriji in Postojni. Naselje danes hitro spreminja podobo. Kalce so dobile ime po kalih – kotanjah s stoječo vodo za napajanje živine.

12. GRČAREVEC IN ROB PLANINSKEGA POLJA

Grčarevec je gručasto naselje pod planoto Hrušico ob cesti Ljubljana–Postojna na SZ robu Planinskega polja med Mesarjevim hribom in Lanskim vrhom. Pod naseljem so občasni kraški izviri, iz katerih priteka voda iz Hotenjskega podolja in Hrušice na Planinsko polje. V vasi stoji podružnična cerkev sv. Luke.
Planinsko polje je kraško polje, po katerem teče reka Unica. Unica nastane s sotočjem Raka in Pivke v Planinski jami. Dolžina Unice je 10 km in teče po polju, ki je dolgo 5 km. Pri svojem toku Unica dela velike okljuke ali meandre. Unica je reka ponikalnica. Ponikne v več kot 150

požiralnikih. Največji požiralniki so Pod stenami. Ti požiralniki so razširjeni in obzidani in za to je zaslužen Viljem Putick.
Polje je zavarovano kot krajinski park in spada v območje NATURA 2000. To je prostor številnih zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst. Tu živi ptič kosec, raste travniška morska čebulica Scilka in biva 78 vrst metuljev. Po polju je speljana Scilkina učna pot.

13. GRAPOVČNIK, PAVŠIČEVA IN UPRAVNI CENTER

Dom starejših v Grapovčniku je bil zgrajen leta 2001. Ima 164 postelj. V sklopu Doma so tudi varovana stanovanja. Z njimi upravlja SPIZ. Leta 2022 je bil zgrajen Dnevno varstveni center.
Stanovanjska soseska Pavšičeva je poimenovana po veterinarju, dr. Marjanu Pavšiču. Bil je aktiven športnik, pomagal je pri gradnji prve smučarske skakalnice na Sekirici.
Otvoritev Upravnega centra Logatec je bila 9. 12. 2009. Stavbo sta v namen predala takratni župan občine Janez Nagode in predsednik Slovenije Danilo Türk. V stavbi sta združena sedeža občine in upravne enote. Na strehi Upravnega centra imajo logaški čebelarji urbani čebelnjak.

14. TRŽAŠKA CESTA IN NAPOLEONOV DREVORED

Tržaška cesta je nekdanja Cesarska cesta Dunaj–Trst, ki so jo gradili v letih 1799–1803. Tržaško cesto krasi Napoleonov drevored, dolg 1900 m in velja za najdaljši dvoredni obcestni drevored v Sloveniji. Sestavlja ga 290 dreves lipe in lipovca.
L. 1985 je bil sprejet odlok o razglasitvi Napoleonovega drevoreda kot spomenik oblikovane narave.
Po ustnem izročilu naj bi ga okoli leta 1810 zasadili v spomin na poroko med Napoleonom Bonapartejem in Marijo Luiso, hčerjo avstrijskega

cesarja Franca I. Svojčas je drevored nosil ime Luisin drevored. Pisnih virov, ki bi potrdili namen in čas zasaditve, za zdaj ni.
Leta 2008 je vrtinčasti veter podrl nekaj dreves v drevoredu. Iz lesa podrtih dreves so posebno oblikovani spominki, ki služijo kot občinsko protokolarno darilo.

15. INDUSTRIJSKA CONA ZAPOLJE
Nastala je na robu Pustega polja. Obe industrijski coni bosta povezani z novozgrajeno cesto.

16. VALKARTON, KONFEKCIJA
V 70. letih prejšnjega stoletja sta na Pustem polju zrasli dve tovarni.
L. 1970 se začne gradnja tovarne Valkarton. 1972 je otvoritev tovarne v sklopu Kartonažne tovarne Ljubljana. L. 1990 krene Valkarton na samostojno pot. Po letu 2000 se začne privatizacija in večinski lastnik tovarne postane hrvaško podjetje Belišče. Od leta 2015 je lastnik nekdanjega Valkartona angleško podjetje Ds. Smith, ki ima svoje obrate po celi Evropi.
1976. leta so bili zgrajeni novi prostori Konfekcije Logatec. V Konfekciji so delale logaške žene in dekleta, znane kot spretne šivilje in vedno lepo urejene. 2002 je bila stavba Konfekcije prodana »najboljšemu sosedu«, ki je tovarno podrl in na njenem mestu zgradil svoj trgovski center.

Zapis je nastal kot pomoč pri podoživljanju naše krožne poti. Saj veste, lepih dogodkov se vedno radi spominjamo.

Jana Jureš

Košnja na kmetiji

Spominjam se košnje pred drugo svetovno vojno. Takrat se je travnike kosilo ročno. Zbralo se je več moških koscev zjutraj ob 4. uri, ko je bilo hladno in trava rosna. Zvrstili so se v vrsto drug za drugim. Ko je bil travnik pokošen, so dobili zajtrk, nato so redove trave razmešali. Če je bilo vreme ugodno, se je trava večkrat ročno obrnila. Drugo popoldne pa se je suho travo zgrabilo v redove, nato pa naložilo na voz s konjsko vprego. Dva moška sta nalagala vsak z ene strani. Na vozu je bila

ponavadi gospodinja, da je mrvo lepo razporedila. Ko je bila mrva pobrana, so pograbili za vozom, nato pa voz obgrabili, da se mrva med vožnjo ni stresala. Mrvo se je zmetalo na podstrešje, kjer jo je bilo treba razmetati čim bolj narazen, da se ne bi vnela. Lahko se je naredil velik stok, ki je bil močno potlačen, tako je bila krma pripravljena za čas, ko ni bilo več sveže hrane, trave in za zimo. Prav takšno je bilo spravilo otave in mogoče, če je bila letina ugodna, tudi tretje košnje.
Danes se vse to opravi s stroji, v glavnem se balira ali silira iz napol posušene trave. Krma je silaža. Kmetje so si vedno pomagali med seboj, danes pa to opravi en sam človek s traktorjem – traktorist. Velik užitek je bil ležati na dišeči mrvi na podstrešju, po kritini pa so škrebljale dežne kaplje.

Mokra rosa, ostra kosa,
rada trav'ca se kosi,
jaz pa vedno premišljujem,
kaj neki delaš dekle ti.

Ana Strgar

ŽETEV

Včasih smo vse delo morali opraviti ročno, ni bilo strojev tako kot danes. Njivo smo orali s konjsko vprego, potem smo sejali pšenico, ječmen, oves in proso. Ko je žito dozorelo, smo ga s srpom ročno poželi in povezali v snope. Nato smo snope naložili na voz in odpeljali pod kozolec. Tam smo ga polagali v štante, da se je dobro posušilo. Nato se je pričela mlatev. Proso pa smo z nogami mečkali toliko časa, da se je izluščilo seme. Vedno smo si med sosedi pomagali. Ko je bilo delo končano, smo pa »žurko« naredili, na kateri smo tudi plesali.

Dorica Corn

MLATENJE

Pri nas smo imeli mlatilnico, ki jo je vodil konj, veliko pa je bilo še takšnih, ki so mlatili ročno – s cepci. Po navadi so to delali štirje moški. Snope so naložili v krog na kup ter tolkli s cepci, da je zrnje odpadlo. Nato so žito z reto presejali, da je bilo čisto, in ga znosili v banke v klet.

Dorica Corn

SLADKO DOPOLDNE Z OTROKI IZ VRTCA

Pri moji hčerki imam lepo življenje. Vsestransko skrbi za mene, bodisi v hrani, higieni in v spoštovanju. Tudi tukaj, v Domu ostarelih, vsestransko lepo skrbijo zame. Nimam nobene slabe pripombe. Pridejo otroci iz vrtca in naredijo živahno in lepo dopoldne.

Ida Meglen

KOPA

Marija Rupnik je povabila Jožeta B., Antona T. in voznico na obisk in ogled kope. Ob 15. uri smo se odpeljali od doma. Še prej pa nas je toplo sprejela ga. Marjetka in nam postregla s kavo, sokom in pecivom. V prijetnem ozračju smo malo poklepetali in počakali na

naslednji prevoz do kope. Po gozdni poti do kope nas je peljal Marijin vnuk Primož.

Kopa je sestavljena iz krajših drv in tršega lesa, položenega v krogu. V sredini je prazen prostor, kamor vsujejo žerjavico, da začne goreti. Drva za kopo so postavljena v višino 2,5 metra. Kopo od zunaj obložijo z mahom ali svežo travo, potem pa jo obsujejo z zemljo. V narejeno kopo naredijo luknje, da se lahko kadi ven. Pri gorenju se kopa poseda, zato je treba, da si prisoten podnevi in ponoči. Blizu kope je baraka, kjer lahko obiskovalci ponoči počivajo, ko varujejo, da kopa pravilno gori. Kuhana je takrat, ko se iz lukenj kadi moder dim.

Kopo je 14 dni »skladal« sin Tomaž. 30. 6. so jo zakurili in gorela naj bi vsaj 12 dni – odvisno od vremena. Pri Mariji R. delajo kopo v gozdu že 10 let. Oglje ponudijo sosedom in prodajo gostincem za peko na žaru.

Vaščani in sosedje ter otroci prihajajo gledat, kako kopa gori, in so vedno tudi postreženi. Tudi nam so postregli z golažem, čevapčiči in pijačo. Golaž so skuhali v parnem kotlu v gozdu in je bil zelo dober.

Če koga zanima, si lahko pride ogledat kopo naslednje leto.

Zapisala Mateja

KRAJŠI IZLET NA NOTRANJSKO

Na povabilo Marije Rupnik smo se prejšnji teden odpeljali v Novi svet. Prispeli smo do Marijinega doma, kjer nas je gospodinja postregla s kavico in s sladkimi dobrotami. Mateja je tam pustila avto, naprej nas je po makadamski cesti peljal sin do kraja, kjer smo že zagledali v dolini kopo. Po gozdni stezi smo se spustili v dolino, kjer je na lepi

jasi gorela kopa za oglje. Prijazni sinovi in prijatelji so nas toplo sprejeli. Vse na okrog so bile klopi, da smo sedli. Takoj je zadišalo po čevapčičih, ki smo jih bili deležni. Na drugi strani pa je gorelo pod majhnim kotlom, kuhali so namreč golaž. Nato so nekateri šli naokrog na ogled; jaz pa težko hodim pa sem ostal pri kopi in prisedel k očetu. Zanimalo me je, kako dolgo kopa gori. Odgovoril mi je, da 12 do 13 dni, če pa je vmes dan dežja, pa še najmanj dva dni. Zraven imajo majhno hišico, v kateri prespijo tisti, ki čuvajo kopo. Kopo je treba čuvati noč in dan.
Ura hitro beži in že je bil kuhan golaž. Vsak je dobil krožnik golaža s kruhom. Bil je zelo dober in smo se do sitega najedli. Začelo se je mračiti. Zahvalili smo se vsem kuharjem in počasi odšli do Marijinega doma. Tam smo še napravili fotografijo, da bom imel spomin na Marijin dom. Nato nas je Mateja odpeljala do Doma Marije in Marte. Popoldan je bil dolg in s polnim želodčkom sem se odpravil spat. Ta izlet je bil lep in se ga bom z veseljem spominjal.

Anton Treven

Ponedeljkov sprehod stanovalcev

Ponedeljkovo jutro je že naznanjalo, da bomo imeli zopet lep, sončen dan. Prostovoljci Doma Marije in Marte smo se ob devetih zbrali pred

Domom in pričakali naše varovance. Prihajali so eni za drugim, nekateri na vozičkih, drugi s pomočjo hodulj. Bili so nasmejani in v veselem pričakovanju, kam jih bomo tokrat popeljali.

Prostovoljci smo prevzeli starostnike na vozičkih in se postavili v vrsto. Naša pot nas je tokrat vodila na Brod k Mačkonovim, po domače. Po poti smo se pogovarjali, ugotavljali, kaj je novega v Logatcu, in občudovali rože po hišah. Od daleč smo že zagledali domačijo, h kateri smo bili namenjeni. Njihova hiša nam je nudila ogromno senco, ki je vsem zelo prijala. Na vratih se je pojavila naša gostiteljica Joži Maček – Mačkonova. Njihova domačija je res mogočna hiša, vedno obdana z veliko cvetja. Sama sem mladost preživljala na Brodu, zato je tudi beseda nanesla na moje otroške dni. Veliko lepih spominov imam na ta del Logatca in dogodki so se kar sami začeli prebujati v moji glavi.

Joži nas je postregla s pijačo, pecivom in kavo. Senca njihove domačije nam je dajala vse pogoje, da smo se razgovorili in tem za pogovor ni zmanjkalo. Toda čas je tekel, temperatura je naraščala. Gostiteljici Joži smo se še zahvalili in pot nadaljevali proti Domu. Vedno, ko se vračamo s ponedeljkovih sprehodov, ugotavljamo, kako varovancem prija malo drugačno ponedeljkovo dopoldne. Tudi njim se ob takih obiskih misel vrne v mladost in na poti domov se še bolj razgovorijo.

Mili

TEKAČ

Zjutraj, 21. 6. 2024, sem bila povabljena, da pridem pred občinsko zgradbo v Logatcu podpret tekača, ultramaratonca Žiga Kobala, ki je tekel iz Logatca do Dravograda v dobrodelni namen za družino, ki potrebuje pomoč. Vesel, nasmejan mlad človek, ki je gotovo svojim bližnjim v ponos. Pripravljen na začetek teka, se je živahno pogovarjal s prisotnimi, ki smo mu prišli dati podporo, katere je bil zelo vesel. Podpore kakršnekoli vrste, moralne in finančne, saj je tek dobrodelen. Podrobnosti stiske, v kateri se nahaja pomoči potrebna družina, ne bom opisovala. Sem pa prepričana, da njihova zgodba ne bi nikogar pustila ravnodušnega. Marsikomu pa bi se utrnila solza. Ob misli, koliko je stisk in gorja na svetu, zavedajoč se nemoči pri reševanju le-teh, zavzdihnem. Pa mi pride na misel zgodba o dveh golobih, ki sem jo pred kratkim poslušala. »Mimo požara priletita dva goloba. Usedeta se na vejo drevesa in opazujeta ognjeno ujmo, ki s svojimi zobmi požira gozd. Eden odleti do potoka, zajame vodo v kljun, jo prinese do ognja in jo spusti nanj. Tako počne do utrujenosti. Drugi ga opazuje. Ko se prvi vrne na vejo, ga drugi vpraša: »Čemu to počneš?« Ta odgovori: »Naredil sem, kar je v moji moči, ostalo prepustim Bogu.«

Zahvaljujemo se vsem, ki so pomagali v tem projektu.

Z.T.

Meni pa je dobro, da sem blizu Tebe, moj Bog.
Ps 73,28

ANA KOVAČ

Blagor vam, ker ste se že tukaj veselili srečne večnosti.

AKTIVNOSTI

V PREŠERNEM VZDUŠJU, POGOVORIH, DRUŽENJU ...

S SVOJCI, PRIJATELJI, OTROKI, PROSTOVOLJCI, ZAPOSLENIMI ...

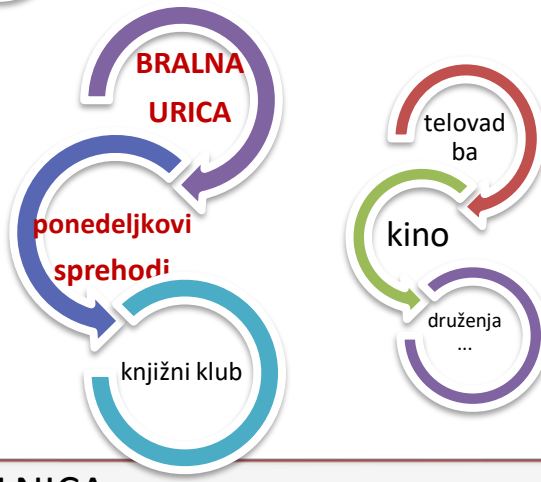

SMEJALNICA

- Jetnika v zaporu obišče žena. Gleda in zmajuje z glavo: »Joj, kako si bled.« On: »Kaj pa je s tem narobe?« »Glej, da malo porjaviš! Sosedom sem rekla, da si šel na delo v Afriko.«
- Mojca reče fantu: »Včeraj si me vprašal, če bi se poročila s teboj.« »Vem, ampak si me zavrnila.« »Zdaj sem si premislila.« »Jaz tudi.«
- Avtomobilist naglo zavre, da ne bi podrl stare gospe, ki gre čez cesto. Spusti šipo in zakriči: »Drugič pa bolj pazite!« »Zakaj?« odvrne gospa, »a pridete še enkrat nazaj?«

D. K.

Izdaja Dom Marije in Marte Logatec. Ureja Leonida Župančič.